

SATRAÇ HAKEMLİĞİNDE İLETİŞİM

İletişim, iki insan ya da insanlar arasında gerçekleşen duygu, düşünce, davranış ve bilgi alışverişidir. Kişi, sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürdürebilmesi için çevresindeki kişilerle iletişime geçmek zorundadır.

Bir hakem yarışma sürecinde sporcularla, velilerle, antrenörlerle, kaptanlarla, diğer hakemler ve başka kişilerle kaçınılmaz olarak iletişim içinde bulunmak durumundadır. Satranç hakemliği açısından iletişim denince öncelikle sporcuların, takım kaptanlarının, antrenörlerin, velilerin hakemlere hızlı, kolay ve aracısız ulaşabilmesi onlarla eşit düzeyde etkin konuşabilmesi ve taleplerini iletebilmesi anlaşılmalıdır.

Bir hakemin olumlu bir iletişim sağlaması onun işini kolaylaştırır. İletişimdeki başarı, bazı sorunların görülmesini engeller. İletişimdeki başarısızlık ise küçük sorunların büyümesine neden olur. Hakemin iyi bir iletişim kurması bazı sorunların gündeme gelmesini önler. Kötü bir iletişim ise en küçük bir sorunun abartılmasına neden olur.

Bir hakem iletişim içindeki kişilere iyi düşüncelerle yaklaşırsa, benzer düşüncelerle karşılaşır. Güzel duygularla yaklaşırsa, hoş duygularla karşılaşır.

Yarışma sırasında iyi bir iletişim ortamı sağlamak için yarışma öncesi hazırlıkların eksiksiz yapılması önemlidir. Yarışma ortamında gözlenen her bir eksiklik oyuncuların hoşgörüsünü düşürür. Her şeyin düzgün olduğu ortamlarda ise hoşgörü eşiği yüksektir. Bu nedenle iletişimdeki başarı organizasyonun başarısı ile doğrudan bağlantılıdır.

Hakemler sağlıklı bir iletişim sağlamak amacıyla organizasyonun başarılı olabilmesi için ellerinden gelen gayreti göstermeleri gerekir. Organizasyondaki sorunlar hakemin iletişimi olumsuz yönde engeller. Soğuk bir yarışma salonunda sıcak ilişkiler kurmak zordur.

İletişimden azami yarar sağlanması için yapılan açıklamaların açık, anlaşılır olması, istenilenlerin ise net bir şekilde belirtilmesi gerekir. Hakem çevresindeki kişilerle olan ilişkisine, onlarla konuşmasına ve beden dilini kullanmasına dikkat etmelidir. Hakemler yarışma esnasında başkaları ile tartışmaktan kaçınmalıdırlar. Sürekli itiraz edenler varsa bunları başhakeme yönlendirmek doğru olacaktır.

Hakemin çevresindeki insanlara seslenişi onlara hitap biçimi önemlidir. Hakem sporculara seslenirken “oğlum”, “kızım”, “sen”, “yahu”, “hey”, “baksana” gibi hitaplardan kaçınılmalıdır. Onlara biliyorsa adları ile veya “siz” “beyefendi”, “sayın hanımefendi”, diye seslenmelidir. Hakemler yarışma sürecinde hiç kimse ile fiziksel olarak temas etmemelidir. Onların bedenlerine dokunmaktan kaçınılmalıdır.

Yarışma esnasında bir aksaklık olduğunda gerekli açıklama yapılmalı, gecikme olmuşsa nedeni ve muhtemel başlama saati belirtilmelidir. İnsanları en çok kızdıran şeyin beklemek değil, belirsizlik olduğu unutulmamalıdır.

İletişimde en önemli faktörlerden birisi de dinlemektir. Başhakem şikayet veya bir istek için gelen kişileri mümkünse başhakem odasında kabul etmelidir. Şikayet sahibi mutlaka oturtulmalıdır. Hakem konuşurken göz temasında bulunmalıdır. Ses tonunu ayarlamalıdır. Hakemler iletişim içinde

bulunurken mimiklerine, jestlerine dikkat etmelidirler. Konuşma esnasında başhakem kendi konumunu unutmamalı, ne alttan alan nede tepeden bakan bir üslub takınmalıdır.

Hakem konuyu daha iyi anlamak için aktif dinlemelidir. Hakem konuşanın sözünü kesmemelidir. Konuyu anlamak için sorular sormalı, onun duygularını anlamaya çalışmalıdır. Hakemin sorununu anlatan bir kimseyle konuşurken, onun demek istediğini tam olarak anlaması önemlidir. Bu nedenle hakem anladığını onaylatmak amacı ile geri bildirimde bulunmalıdır. Böylece şikayet sahibi hakemin konuyu ne ölçüde anladığını öğrenir.

Hakemin bir kişiyi dikkatle dinlemesi ona değer verdiğini, sorununu önemseydiğini mesajını verir. Hakem şikayet için gelen kişi ile empati kurabilmelidir. Hakem kendisini o kişinin yerine koyup olaya onun açısından bakabilmelidir. Hakem konuştuğu kişinin sorununu samimiyetle dinlemeli ve çözüm için odaklanmalıdır. Yapılması gerekenleri içtenlikle düşünmeli ve uygulamanın yollarını aramalıdır. Çünkü bir hakemin temel görevi adil olmaktır. İtiraz eden kişi, gerçekten dinlenildiğini ve sorununa çözüm getirilmesi konusunda samimi olduğuna inanmalıdır.

Unutmamak gerek ki her bir iletişimin ileriye dönük yansımaları olacaktır. Her hakemin zaman içerisinde bir imajı oluşur. Bu imajın oluşumunda hakemin iletişim becerisi belirleyicidir. Bu nedenle hakem görevini yaparken güler yüzlü olmalı, tüm taraflara gerekli nezaket gösterilmelidir. Hakemin konuşma biçimi, seçtiği sözcükler, ses tonu, beden duruşu, jest ve mimikler önemlidir. Zaman içinde insanların ne dediği değil, nasıl dediği hatırlanmaktadır. Konuşulanların %20'si hatırlanırken, yüzdeki ifadelerin %70'si akılda kalmaktadır.

Hakemlerin bilmesi gereken önemli bir konuda satrançta yenilmenin diğer sporlarda yenilmekten farklı olduğudur. Kazanan veya kaybeden oyunculuk değil bizzat oyuncunun kendisidir. Bu nedenle pek çok kişi satrancı karakterlerin savaşı olarak tanımlamıştır. Diğer sporlarda yenilginin nedenleri çok daha kolay kabul edilir olmasına karşılık satrançta yenilgiyi kabullenmek oldukça zordur.

Kaybeden oyuncu kaybetmenin nedenini dış etkenlere bağlama eğilimindedir. Oyuncu dış etkenlerden şikayet ederken bir ölçüde gerçeği yansıtmış olsa bile, daha derinlerde kaybetmenin oluşturduğu sorunları bertaraf etme arzusu vardır. Benzer duygular antrenörler içinde geçerlidir. Bu nedenle hakem yenilgi sonrası tepkiyi bir ölçüde doğal görmeli, bunun hakemlik kurumuna değil duruma karşı bir tepki olduğunu bilmeli ve profesyonel duruşunu bozmamalıdır.

Tüm spor dallarında **“hakem şansı”** diye adlandırılan bir deyimden söz etmek mümkündür. Bu sadece pozisyona yakın olmak, o an orada bulunmak ile açıklanamaz. Bu bir süreç işidir. Bir hakemin zaman içinde taraflarda oluşturduğu güven duygusu onun şansını belirler. Her bir yarışma aynı zamanda her hakemin kendi şansını inşa sürecidir. Dolayısı ile **“hakem şansı”** ona verilen bir lütuf değil, süreç içinde kazanılmış değerdir. Bu sürecin başarısında en önemli unsur hakemin iletişim becerisidir. Bu nedenle hakemin iyi bir iletişim oluşturması onun **“hakem şansını”** artırır.

İletişimde diğer önemli bir konuda hakemler arası iletişimdir. Hakemlerin sporcularla iletişimi kadar kendi aralarında iletişimlerinde de ölçüyü her zaman korumalıdırlar. Ne kadar samimi olurlarsa olsunlar hakemler yarışma ortamında birbirlerine karşı resmi olmalıdırlar. Birbirlerine hitaplarında, konuşmalarında dikkatli davranmalıdırlar. Yarışma ortamında özel konular görüşülmemelidir. Hakemlerin kendi aralarındaki ilişkilerin diğer kişiler tarafından da gözlendiği unutulmamalıdır.

Satranç yarışmaları başhakemin öncölük ettiği bir ekip tarafından yönetilir. İletişimdeki başarıyı sağlayan unsurlardan biri de ekibe duyulan saygıdır. Her hakem bu ekibin saygınlığını artırmanın çabası içinde olmalıdır. Bu ekibe duyulan saygıdan her hakem nasibini alır. Hakemler ekibin lideri konumundaki başhakeme karşı saygılı olmalıdır. Başhakeme saygı duyulmayan bir yarışmada hakeme de saygı duyulmaz. Başhakem ekibin saygınlığını bozan hakemlerle ilgili gerekli önlemleri almalıdır.

Bir yarışmada sağlıklı bir iletişim ortamının kurulması bütün tarafların lehinedir. Tarafların iyi bir iletişim sağlanabilmesi için yapıcı olması gerekir. İletişimin üst düzeyde olduğu yarışmalar her kesime daha fazla mutluluk verir. Sonuç olarak herkesin bilmesi gereken, bunun bir oyun olduğu gerçektir. Ne olursa olsun yarın yeniden güneş doğacaktır.

Dr. Olgun Kulaç